

Проект за Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт

(обн., ДВ, бр. 64 от 2007 г.; изм. и доп., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 25, 33, 42, 102 и 103 от 2009 г., бр. 59 от 2010 г., бр. 1, 23, 32, 45, 81 и 82 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. - бр. 93 от 2011 г.; изм. и доп., бр. 20, 50 и 81 от 2012 г., бр. 15, 17, 30, 52, 66, 70 и 71 от 2013 г., бр. 19, 21, 53, 98 и 107 от 2014 г., бр. 14 от 2015 г., бр. 28, 39, 50, 62 и 76 от 2016 г., бр. 13 от 2017 г.; Решение № 1 на Конституционния съд от 2017 г. - бр. 14 от 2017 г.; изм. и доп., бр. 63, 65, 85, 90 и 103 от 2017 г., бр. 7, 15, 49 и 77 от 2018 г., бр. 17 от 2019 г.; Решение № 2 на Конституционния съд от 2019 г. - бр. 19 от 2019 г.; изм. и доп., бр. 29, 64 и 83 от 2019 г., бр. 11, 86, 103, 109 и 110 от 2020 г., бр. 16 от 2021 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2021 г. - бр. 41 от 2021 г.; Решение № 6 на Конституционния съд от 2021 г. - бр. 43 от 2021 г.; изм., бр. 80 от 2021 г.; бр. 15, 24 и 32 от 2022 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2021 г. - бр. 56 от 2022 г.; изм. и доп., бр. 62 от 2022 г.)

§ 1. В чл. 30 се правят следните допълнения:

1. В ал. 2 се създава т. 23:

„23. по предложение на съответната колегия одобрява Кодекс за етично поведение на българските съдии, съответно Кодекс за етично поведение на българските прокурори и следователи.“

2. В ал. 5 се създава т. 21:

„21. приемат Кодекс за етично поведение на българските съдии, съответно Кодекс за етично поведение на българските прокурори и следователи.“

§ 2. В чл. 54 се правят следните допълнения:

1. В ал. 1:

а) в т. 3 накрая се поставя запетая и се добавя „като приема процедура за редовно отчитане и публикуване на резултатите от анализа и обобщението на приключените дела“;

б) създават се т. 16-19:

„16. прави предложения пред съответната колегия на Висшия съдебен съвет за изменение и допълнение на Кодекса за етично поведение на българските съдии, съответно на Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи;

17. организира и провежда антикорупционни обучения, както и обучения за укрепване на почтеността и независимостта на съдиите, прокурорите и следователите и конфликт на интереси, в съответствие с правомощията си по т. 8;

18. приема образец за отчитане на приключването на делата в законоустановените срокове при осъществяване на дейността си по т. 2 след съгласуване с Висшия съдебен съвет;

19. обобщава ежегодно добрите и лошите практики по отношение на спазването на етичните правила в съответствие с относимите европейски и международни стандарти във връзка с проверките по т. 8 и предоставя информацията на колегиите на Висшия съдебен съвет.“

2. Създава се ал. 4:

„(4) Обучителната дейност по ал. 1, т. 17 се провежда независимо от обученията, осъществявани от Националния институт на правосъдието.“

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 3. Навсякъде в закона думите „Кодекса за етично поведение на българските магистрати“ се заменят с „Кодекса за етично поведение на българските съдии, съответно Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи“.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 4. До приемането и одобряването на Кодекса за етично поведение на българските съдии, съответно на Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи, се прилага Кодексът за етично поведение на българските магистрати.

§ 5. (1) В едномесечен срок от влизането в сила на закона съдийската колегия на Висшия съдебен съвет приема Кодекс за етично поведение на българските съдии, а прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет приема Кодекс за етично поведение на българските прокурори и следователи. Съответните колегии внасят кодексите за одобрение от пленума на Висшия съдебен съвет.

(2) В 14-дневен срок от получаването на предложенията по ал. 1 пленумът на Висшия съдебен съвет приема решения по чл. 30, ал. 2, т. 23.

Законът е приет от 49-ото Народно събрание на 2023 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

Мотиви към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт

Инспекторатът към Висшия съдебен съвет (ИВСС) е орган на съдебната система на Република България. Създаден с чл. 132а от Конституцията на Република България (обн. ДВ, бр. 12 от 2007 г.), ИВСС проверява дейността на органите на съдебната власт, без да засяга независимостта на съдиите, съдебните заседатели, прокурорите и следователите при осъществяването на техните функции. Инспекторатът извършва проверки за почтеност и конфликт на интереси на съдии, прокурори и следователи, на имуществените им декларации, както и за установяване на действия, които накърняват престижа на съдебната власт, и такива, свързани с нарушаване на независимостта на съдиите, прокурорите и следователите. Главният инспектор и инспекторите при осъществяване на функциите си са независими и се подчиняват само на закона.

С оглед на посочените правомощия от съществено значение е укрепването на капацитета на ИВСС да следи за корупционни фактори в работата на органите на съдебната власт, като по този начин гарантира тяхната независимост и интегритет.

Проектът на Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт (ЗИД на ЗСВ) е в изпълнение на мярка „Укрепване ролята на Инспектората към Висшия съдебен съвет за превенция и противодействие на корупцията в съдебната власт (Q4/2022)“, Реформа 2: „Противодействие на корупцията“ в Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България (НПВУ).

Мярката е със следното описание: „Прецизиране на правомощията и укрепване на институционалния капацитет на Инспектората към Висшия съдебен съвет, който да:

- преразглежда етичните насоки за поведение на магистратите в сътрудничество с Висшия съдебен съвет и обобщава добрите и лошите практики по отношение на спазването на етичните правила, в съответствие с относимите европейски и международни стандарти;

- организира и провежда антикорупционни обучения, както и обучения за интегритет и конфликт на интереси;

- въведе образец за докладване на отчитане приключването на делата в законоустановени срокове;

- въведе процедура за редовно отчитане и публикуване на резултатите от приключването на делата.

В НПВУ е направено изрично уточнение, че предвидените мерки няма да доведат до разширяване на дисциплинарните правомощия на Инспектората и ще бъдат консултирани с Венецианската комисия към Съвета на Европа преди тяхното въвеждане."

Със законопроекта чрез допълнението в чл. 30, ал. 5 от Закона за съдебната власт (ЗСВ) се създава правомощие на съответните колегии на Висшия съдебен съвет (ВСС) да приемат Кодекс за етично поведение на българските съдии, съответно Кодекс за

етично поведение на българските прокурори и следователи, а чрез допълнението в чл. 30, ал. 2 - на пленума на ВСС да ги одобрява.

Правомощието за одобряване, съответно приемане, на етични правила за поведение на българските магистрати безспорно попада в компетентността на ВСС като орган, който представлява съдебната власт, осигурява и отстоява независимостта ѝ, определя състава и организацията на работата на съдилищата, прокуратурите и следствените органи и обезпечава финансово и технически тяхната дейност, без да се намесва в нейното осъществяване. Въвеждането на правомощие на съдийската и прокурорската колегия на ВСС да приемат етични кодекси за поведение на съдиите, прокурорите и следователите е в съответствие с разграничената им компетентност в чл. 130а от Конституцията на Република България, съответно в чл. 30, ал. 2 и 5 от ЗСВ. Необходимостта от два кодекса се обосновава от различния професионален статус на съдиите и прокурорите и следователите, както и от различните им служебни задължения. Законопроектът оставя свобода тези отлики да бъдат съобразени и при необходимост - да намерят отражение в отделните кодекси. В този смисъл е целесъобразно всяка от колегии да може да отчете спецификите на съответната дейност в свои правила за поведение. В същото време общовалидността на моралните и етичните категории изисква кодексите да съдържат общи правила за поведение на съдиите, прокурорите и следователите като представители на единната категория „магистрати“. С оглед на общите изисквания за интегритет, които ще фигурират и в двата кодекса, със законопроекта се предвижда пленумът на ВСС по предложение на съответната колегия да одобрява Кодекс за етично поведение на българските съдии, съответно Кодекс за етично поведение на българските прокурори и следователи.

Допълненията в чл. 54, ал. 1 от ЗСВ са във връзка с действащи правомощия на ИВСС:

Със законопроекта се предлага допълнение в чл. 54, ал. 1 от ЗСВ със създаването на т. 19, съгласно което ИВСС ще обобщава ежегодно добрите и лошите практики по отношение на спазването на етичните правила в съответствие с относимите европейски и международни стандарти. Същото е във връзка с правомощието по чл. 54, ал. 1, т. 8 от ЗСВ да извършва проверки за почтеност и конфликт на интереси на съдии, прокурори и следователи, на имуществените им декларации, както и за установяване на действия, които накърняват престижа на съдебната власт, и такива, свързани с нарушаване на независимостта на съдиите, прокурорите и следователите. Инспекторатът към Висшия съдебен съвет ще предоставя обобщената информация на колегии на ВСС. Въз основа и на този преглед ИВСС ще прави предложения пред съответната колегия на Висшия съдебен съвет за изменение и допълнение на Кодекса за етично поведение на българските съдии, съответно на Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи, съгласно предлаганата т. 16 на чл. 54, ал. 1.

Като отделно правомощие на ИВСС в чл. 54, ал. 1, т. 17 е изведено организирането и провеждането на антикорупционни обучения, както и обучения за укрепване на почтеността и независимостта на съдиите, прокурорите и следователите и конфликт на интереси. С оглед на постигането на яснота е предвидено създаването на ал. 4 в чл. 54, с която изрично се урежда, че обучителната дейност ще се провежда независимо от обученията, осъществявани от Националния институт на правосъдието.

Предлага се допълване на правомощието на ИВСС по чл. 54, ал. 1, т. 3 от ЗСВ да анализира и обобщава делата, които са приключени с влязъл в сила съдебен акт, както и приключените преписки и дела на прокурорите и следователите, като се предвижда приемането на процедура за редовно отчитане и публикуване на резултатите от анализа и обобщението на приключените дела.

Съгласно чл. 54, ал. 1, т. 2 от ЗСВ ИВСС проверява организацията по образуването и движението на съдебните, прокурорските и следствените дела, както и приключването на делата в установените срокове. Във връзка с това в чл. 54, ал. 1 се

предлага създаването на т. 18, съгласно която ИВСС приема образец за докладване на приключилите дела в законоустановени срокове при осъществяване на дейността си по чл. 54, ал. 1, т. 2 след съгласуване с ВСС.

Регламентира се, че в едномесечен срок от влизането в сила на закона съдийската колегия на ВСС приема Кодекс за етично поведение на българските съдии, а прокурорската колегия на ВСС приема Кодекс за етично поведение на българските прокурори и следователи. Предвижда се съответните колегии да внасят кодексите за одобряване от пленума на Висшия съдебен съвет, който да приема решения по предложенията в 14-дневен срок.

Със законопроекта за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт за изпълнение на мярка „Укрепване ролята на Инспектората към Висшия съдебен съвет за превенция и противодействие на корупцията в съдебната власт“ не се предвижда преразглеждане на дисциплинарните правомощия на ИВСС.

Резултатите, които се очаква да се постигнат с въвеждане на предвидените нормативни промени, са укрепване на ролята и капацитета на Инспектората към Висшия съдебен съвет за превенция и противодействие на корупцията в съдебната власт.

В изпълнение на заложената мярка по НВПУ проектът на ЗИД на ЗСВ е консултиран с Европейска комисия за демокрация чрез право (Венецианската комисия), която е приела становище № 1098/2022 г. от 24 октомври 2022 г.

Проектът на ЗИД на ЗСВ не съдържа разпоредби, транспониращи актове на Европейския съюз, поради което не е приложена таблица за съответствие с правото на Европейския съюз.

Законопроектът не съдържа разпоредби, свързани с въвеждането на регулаторни режими.

За изпълнението на предвидените промени ще бъдат необходими допълнителни разходи/трансфери/други плащания. Предложеният проект на нормативен акт ще окаже въздействие върху държавния бюджет.

На основание чл. 26, ал. 4, изречение първо от Закона за нормативните актове срокът за провеждане на обществени консултации е 30 дни.